

Провидіння

Микола Устиянович

З уст народа, притча перша

1

При тихій розмові
З преділ Вифлеєма
Йшли старці Христові
До Єрусалима.

Надходять до міста
І стрічають мари,
На марах невіста,
Біля ней гробарі.

При марах, о злоє!
Діточок семеро;
Підникших лиш двоє,
Дрібненьких п'ятеро.

А всі жалісненько
Так плачуть, заводять,
Що знести тяженько,
Що' світи сь розходять.

"О мати, о мати,
Візьми нас з собою,
Не дай загинати
В голоді з нуждою.

Ні хліба ні солі,
Ні щирої родини!
Ми згинем поволі
До завтрішної днини.

Ах, ми сиротята,

Не беріть нам мамки!
У нас нема тата,
Не несіть до ямки!"

За труну хапають
Дрібними руками,
В розпуці ридають
Гіркими сльозами.

Старці поставали,
А Петр прослезився,
Ноги му вздрижали,
К Спасу покотився:

"О Христе, о Христе!
Ти Яйра в жалобі,
Ти сльози невісти,
Ти Марту на гробі

Помилував в болю:
Двигни смерті браму,
Со плачем тя молю,
Вскреси дітям маму!"

А Христос любезно:
"О земний недуже!
О що просиш слізною,
Чи звісно ти, друже?

Но вскорі, о вскорі
Благодаті черти
Дослідиш в покорі
І в лютішій смерті".

Петр обтер полою
Сльозу покрійому,
І мчав з дружиною
До божого дому.

Минуло півроку,
Знов Христос з своїма
В свято опрісноку
Йшов до Єрусалима.

Зближаються к хаті
Помершой вдовиці,
І згадков прояті
Стрем'ят в ню зіниці.

І - о нуждо темна!
Діти голі, босі,
Чорні як твар земна,
Сидят при дорозі.

Одні без роботи
Сторожать хатині,
Другі попід плоти
Рвут хваст коровині.

"Дайте хлібця, дайте!" -
Скричали біднята:
"На Бога взирайте,
Ми не маєм тата!

У нас всього статка
Одна коровина
І пустенька хатка.
О темна година!"

І вибігли разом:
Старці поставали,
За Христа розказом
Милостиню дали.

А Петр знов сльозаво:
"Чи ж з гроба, о Христе,
Не чуло ласкаво
Небо сліз невісти?"

"Завтра, друже, вскорі,

Лиш утули жалі".
Петр замовк в покорі,
Пішли старці далі.

Забряск день зоряво,
Старці повертали,
На хатку цікаво
Очі повстремляли.

А там, глянь, о Боже!
Там сум, смутку мара
Розстелила ложе:
З хатки попіл, згоря...

Петр заломав руки,
Звернув взрок від хати,
І з жалю, розпуки
Не міг поспитати.

З

Півроку минало,
Знов Христос з своїма
Ішов, як бувало,
До Єрусалима.

Всі звернули очі
До місця хатини,
Далеко з убочи,
Якби ко святині.

Но кожна зіниця
Затекла сльозою,
Як в яри землиця
Щедрою росою.

З недогарків діти
Стаєнку зліпили,
І в тій лихій кліти
З коров'ятком жили.

Всі потвором стали,
Лиш ствір та подоба,
Очі в лоб загнали
Голод та хвороба.

А всі без роботи
Сторожать хатині,
Або попід плоти
Рвуть корм коровині.

"Дайте кусень, дайте!" –
Скричали біднята:
"На Бога взирайте,
Ах, ми сиротята!"

І вибігли разом;
Старці поставали,
За Христа розказом
Милостиню дали.

А Петр огірчено:
"Доколі, доколі,
О Христе, суджено
Тим дітем недолі?"

– "Завтра, Петре, вскорі,
Лиш утули жалі".
Петр замовк в покорі,
Пішли старці далі,.

4

Забряск день зоряво,
Старці повертали,
За дітьми тоскаво
Очі повстремляли.

А діти?... ах діти
Копють в землі яму,
І тягнут із кліти
Втору свою маму.

Сей ночі над ранком
Згинула їм корова,
А з нею останком
Їх життєва половина.

Петр лиш подивився,
Пронят громом лиха
Ревно прослезився
І до Спаса стиха:

"О Христе! жорстоко
Б'є Бог тїї діти;
Чи це його око?
Це його совіти?"

Втім Спас укїрливо:
- "О горе слїпому,
Що судєб огниво
Рїшає по свому!

Знай, та вдовиця,
Що смерть ю зломилася,
Дітей своїх лиця
Безмірно любила.

І серцем і уст
Взмагала сваволє,
До всякої розпусти
Лишала їм волє.

І сама дитята
Вела в нужди яму;
Бог простив біднята
І взяв з свїта маму.

Його мудрість хтіла,
Щоби через труди,
Що мати спорчила,
Ісправили людї.

Но діти, влюблені

В самопас утіхи,
Хоть голі, нужденні,
Не лишали стріхи.

Бог верг іскру в хату,
Діти стайню вкрили,
Лиху кліть в кімнату
Собі пристроїли.

І такої між люди
Іти – ані слова;
Ще не милі труди,
Ще в кліті корова.

Днесь впала розхідна
На корову змора,
А з нею послідня
Лінивства підпора.

І бач, сії діти
Лишать самоволю,
Розійдуться в світи
І знайдуть си долю".

Петр востхнув глибоко,
Взніс зіниці горі,
Обтер слізне око
І замовк в покорі.

З уст народа, притча втора

1

В холоднім садочку,
Близ святого тина,
Лежав на горбочку
Під грушев хлопчина.

Обнажен на-поли
Нароком з одіння,
В солодкій неволі

Простерся як диня.

Запер обі ноги
В пень груші високо,
Склав руки в розлоги,
Розняв рот широко.

І заладив зуби,
В надії щохвиля,
Що сама до губи
Спаде грушка з гілля.

Край саду скрутняво
По буйній долині,
І вліво і вправо
Тяглись два гостинці.

Ішли старці божі
До Єрусалима
І на роздоріжжі
Гляділи очима,

Куди би путь брати,
Чи сюда чи туди,
Щоб скоріше стати
У цілі їх труда.

А йшов Христос з ними
До святого тину,
І слова благими
Звідує хлопчину:

"Дитинко любима!
Скажи нам ласкаво:
До Єрусалима
Куди би нам право?"

Хлопець ані слова,
Лиш слухає стиха,
Лежить мов корова
І сопить як з міха.

"Дитинко любима!
Старці ся питають,
До Єрусалима
Дороги не знають.

Ти відав не чуєш;
Бог дасть тобі долю,
Єсли пошануєш
Божих старців волю".

Опять Христос просить
Святими устами,
І вже мольби вносить
До отця над нами.

Хлопець в неохоті
Продер трохи очі,
І як лин в болоті
Позират з убочі.

"Дитинко любима!
Молю тя про Бога:
До Єрусалима
Куди ту дорога?

Біжить день порхливий
Скорими стопами:
Встань! не будь лінивий,
Зділай милість з нами.

Господь в нагороду
Дасть ти старість чесну,
І життя погоду,
І росу небесну".

Хлопець рушив в'язи.
Звернув головою:
"От тамтуда" - каже,
Та й шуркнув ногою.

Пішли старці далі
Путем біля плота,
І к селу ся взяли,
Край села в ворота.

Край воріт хатинка
Стояла тісна.
При хаті дівчинка
Трудилась мала.

Надшли старці спішно,
Дівча здаля взріло,
Скоренько, утішно
До воріт приспіло.

Плотар розчиняє,
Камінці правцює,
Путників вітає,
В коліна цілує.

І просить в хатині
Від труда спочити
І миром родині
Поблагословити.

А Христос миленько:
"Дівчино любима!
Чи ми йдем правенько
До Єрусалима?"

"Ой ні, старці божі!
Не так би ся здало,
Там на роздоріжжі
Зблудили-сьте мало.

Назад би вертати,
Но жаль труда того,
Стежков по-за хати
Путь ближча о много.

Ізвольте за мною;

Но там близ керниці
Ви струджені в зною,
Може хоть водиці".

І як ластів'ятко
Вбігла до хатини,
Хіпла конов'ятко,
Добула шклянчини.

І вже між старцями,
Веде їх в заходи
Звісними стежками
Помежи городи.

І вже перед ними
Біжить до керниці,
Руками скорими
Чирає водиці.

Пугарчик обмила,
Водиці набрала,
Чемно ся склонила
Та й почестовала.

І опять утішно
Провадить во Бозі
Аж за село спішно
Ко правій дорозі.

Там в руки, в коліна
Цілує по-свому,
І знов як пташина
Взлітає до дому.

3

Побігла межею
Дитинка любима,
Святії за нею
Всі вергли очима.

А святий Петр радо:
"Учителю віри!
Як же сіє чадо
Трудолюбне, щире!

Зволи божу волю
Для цього дівчатка,
Умоли їй долю
В небесах у татка".

А Христос блаженко:
"Єй доля в садочку
Лежит спокійненько
От-там на горбочку".

"Як то, Спасе світа!
Сей лень під грушею
З божого совіта
Звінчається з нею?

Вона з ним знидіє,
З ним життя проборе,
В печалях істліє!
Й се їй доля? горе!"

- "Симоне бар Йона!
Тайно понад світи
Скриває ослона
Небесні совіти.

І крайні преділи
Мудрою рукою
К досягненню ціли
В'яже Бог з собою.

Як же би во віки
Скотини подоба
Пропитався в світі,
Лінивий нероба?

Оний близ прогона

Простертий хлопчина
Єсть то розпещена
Богацька дитина.

Не мине три літа,
Отець му і мати
Підуть з цього світа
До вічної кімнати.

Він стане на диво
Каліков на ногу,
Що нею ліниво
Всказував дорогу.

Статок ся розійде,
Дім лишить дружина,
А на нього прийде
Розпуки година.

Дівиця з хатини
Заступить му друга,
І з волі родини
Буде му супруга.

Собере трудами
Добитків остатки,
Приспорить літами
Богацтва і статки.

Придержить сохранны
Каліку до гробу,
І взбудить старанно
В нім божу подобу.

І серед діл власних,
З божой благодати,
Буде дітей щасних
Щасливая мати".

Замок Петр в покорі,
Умовкла дружина,

І спішила вскорі
До святого тина.